

ΤΟ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Ἡ 24 Ἀπριλίου 1823 ἀπεφασίσθη διὰ βασιλικοῦ διατάγματος Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ τρίτου ἢ ἀνέγερσις Μουσείου ἐπὶ τοῦ Lustgarten,¹ πλατείας κειμένης παρὰ τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ Spree, διέποντος καὶ ἐπισκοποῦντος τοῦ περιωνόμου ἀρχιτέκτονος Schinkel. Τῇ 3 Αὐγούστου 1831 ἐνεκαινίσθη τὸ ἴδρυμα, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος αὐτῷ, τακτικὸν χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν, ἐθεωρήθη ἀναγκαία ἡ ἐπαύξησης αὐτοῦ, διὰ τῆς οἰκοδομῆς νέου κτιρίου, ἀνατεθείσης ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ τετάρτου, τῷ ἀρχιτέκτονι Stüler· οὕτω δὲ περὶ τὰ 1843—55 ἀνηγέρθη δεύτερον μεγαλοπρεπὲς κτίριον ὡς παράρτημα τοῦ πρώτου, ὀνομασθὲν νέον Μουσεῖον, καὶ χάριν τῆς συγκοινωνίας ἐνωθὲν διὰ διαδρόμου μετὰ τοῦ πρώτου, ἕπερ ἔκτοτε ὀνομάσθη παλαιόν. Τὸ σχῆμα τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν δύο τούτων Μουσείων, εἶναι ὀρθογώνιον, τὸ δὲ πρὸς τὸν Lustgarten ἐστραμμένον δυτικὸν μέτωπον αὐτοῦ, σχηματίζει τὴν εἴσοδον, πρὸς ἣν ἄγει, κλίμαξ ἔχουσα δεξιᾷ μὲν, τὸ ἐξ ὀρειχάλκου λαμπρῶς ὑπὸ Kiss ἐξεργασθὲν ἄγαλμα ἐφιππου Ἀμαζόνος ἀμυνομένης κατὰ τίγριδος, ἀριστερᾷ δὲ, ἐφιππον νεανίαν ὑπὸ Wolf ὡσαύτως· ἐξ ὀρειχάλκου βάλλοντα τὸ δόρυ κατὰ λέοντος. Ἐπὶ τῆς μετόπης ἐπιγραφὴ λατινικὴ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἰδρύσαντος καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἰδρύματος: Fridericus Guillelmus III studio antiquitatis omnigenae et artium liberalium museum constituit MDCCCXXXVII.

Ἐπὶ τῶν γωνιῶν τοῦ κτιρίου, οἱ Διόσκουροι καὶ δύο ὄραι ποτιζουσαι τὸν Πήγασον συμπληροῦσι τὸ κενόν, ἕπερ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀετώματος θὰ προσέκρουεν εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θεατοῦ· τὴν δὲ ἄλλην πρόσοψιν, κοσμοῦσι 18 ἰωνικαὶ στῆλαι, δι' ὧν ἄπλετος φῶς ἐπιχέεται ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν τῶν προφυλαίων, ἐν αἷς, ἀριστερᾷ τῆς εἰσόδου, παρίσταται ἡ

¹) Κῆπος τῆς τέρψεως.

ανάπτυξις τῶν θεῶν δυνάμεων ἐκ τῆς νυκτός τῶν παναρχαίων χρόνων εἰς τὸν ἥλιον ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀρχομένη διὰ τῆς μορφῆς τοῦ γηραιοῦ οὐρανοῦ, ὅστις ὀδηγεῖ τὸν χορὸν τῶν ἀστέρων, τούτῳ ἔπεται αἰωρούμενον θεῶν ἄγημα, ἐλαύνον ἐκ τῆς νυκτός, διὰ τοῦ λυκαυγοῦς μέχρι τοῦ φωτεινοῦ κυανοῦ τῆς μεσημβρίας· ὁ Κρόνος καὶ οἱ Τιτᾶνες ὑποχωροῦσιν, ὁ δὲ Ζεὺς προβαίνει ὡς ὁ νέος κυρίαρχος τοῦ παντός, προηγουμένων τῶν ἀκτινοβολούντων Διοσκούρων, ἐνῶ ὁ Προμηθεὺς ὑποκλίνεται τὸ πῦρ διὰ τοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Ἡ νύξ ἐκτείνει τὸν πέπλον αὐτῆς ἐπὶ κοιμημένων· ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ ἀνατολὴ τῆς ἡμέρας, αἱ σκοτεινὰ δυνάμεις ἠτ-τῶνται, ἐωθινὴ δὲ θρόσος σπόροι καὶ ἄνθη διασπείρονται, ὁ Ἔρως καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἀναφαίνονται, καὶ τέλος ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων ἠγεῖται πάντων ἐπὶ τεθρίππου ἄρματος· ὑπερβεν αἰωροῦνται αἱ χάριτες.

Δεξιᾶ τῆς εἰσόδου ἀπεικονίζεται ὁ ἀνθρώπινος βίος, ἀρχόμενος μὲν ἐν τερπνῇ ῥοδοδακτύλῳ ἠφ' ἐπὶ εὐδαίμονος παραλίας, ἀπολήγων δὲ εἰς σοβαρὸν τέρμα ἐν τῇ φοικῆ τῆς νυκτός. Ποίησις καὶ πλαστικὴ, ἀγὼν καὶ ἐργασία, καλλιτεχνία καὶ ἔρευνα, παρακολουθοῦσι τὰς φάσεις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους, αἵτινες ὡς ἕαρος πρωΐα, θέρους ἡμέρα, μετοπωρινὴ ἑσπέρα, καὶ χειμερινὴ νύξ χαρακτηρίζονται· ἐν τῷ τέλει τῆς εἰκόνας, ὁ θρῆνος συνάγει πολλοὺς πέριξ τάφου, ὑπὲρ τὰ νέφη ὄμως ἀνατέλλει ῥοδοδάκτυλος ἠώς. Κάτωθεν τῶν δύο τούτων συνεχῶν εἰκόνων παριστῶνται κεχωρισμένως οἱ ἄθλοι τοῦ Θησέως καὶ Ἡρακλέους.

Ἐκατέρωθεν τῆς πύλης κλίμακες ἄγουσι πρὸς τὴν ἄνω στοάν τῶν προπυλαίων ἔνθεν εὐρίσκονται ἀντίγραφον τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ περιφήμου ἀρχαίου ἀγγείου τοῦ Warwick, καὶ τοιχογραφίαι ἀπεικονίζουσαι τὸν ἀγῶνα τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς μανίας τῶν στοιχείων. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν προπυλαίων ἐσωτερικῶς δέ, διαιρεῖται τὸ ἰσόγειον εἰς 8 μεγάλας αἰθούσας, ἐξ ὧν ἡ πρώτη μετὰ τὴν θύραν κυκλικὴ καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ θολωτοῦ στεγάσματος, λαμβάνει τὸ φῶς ἐκ τῶν ἄνω· ὁ θόλος αὐτῆς ὑποδαστάζεται ὑπὸ στηλῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ἴστανται 18 ἀρχαῖα ἀγάλματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἀκέραια τὰ δὲ συμπεπληρωμένα, καίπερ στερούμενα τῆς ζωῆς καὶ τελειότητος ἐν τῇ ἐκτελέσει, παρέχουσιν ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν καὶ τὰς γραμμάς. τὰ κύρια ταῦτα προσόντα τῆς ἀρχαίας τέχνης, τρανῆ ἀπόδειξις τοῦ βαθμοῦ τῆς προόδου τῆς τέχνης καὶ κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν· ὅμοιαι συμπληρώσεις ἀναγόμεναι εἰς τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα ὑπάρχουσι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς αἰθούσαις σποράδην. Ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τούτων τὸ κάλλιστον εἶναι, ἡ ἐν Ῥώμῃ εὑρεθεῖσα Ἀμαζών. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐξετέθησαν νεωστί, μερικὰ μόνον μέρη τῶν ἐν Περγάμῳ εὑρεθέντων ἀναγλύφων, ἀπεικονίζοντα τὸν ἀγῶνα τῶν θεῶν κατὰ τῶν γιγάντων, ἐν οἷς ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ὡς πρωταγωνισταὶ ἀναφαίνονται. Τὸ ἄνω μέρος τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης, κοσ-

μοῦσιν ἀντιγραφαί τῶν περιφήμων ποικιλτῶν ταπήτων τοῦ Ῥαφαήλου. Ἀπὸ τῆς αἰθούσης ταύτης μεταβαίνομεν εἰς τὴν τῶν θεῶν καὶ ἡρώων, περιέχουσαν ἀντίτυπα ἔργων τῆς ἐποχῆς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων. Ἐκ τούτων θαυμάσια καὶ ἀξία ἐπιμελοῦς σπουδῆς ἡ Ἄρτεμις, ἥτις καὶ ἐν τῇ ἀντιγράφῳ, διετήρησε τὸν ἀγνὸν τύπον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου, ὁ τὸ τόξον τανύων Ἔρως, καὶ ἐλάχιστον ἀντίτυπον τῶν πολυαριθμῶν ἀντιγραφῶν τοῦ Πραξιτελείου ἔργου, ὁ οἰνοχοῶν Σάτυρος. Σειρὰ ἀγαλμάτων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν, κατέχει μεγάλην ἀξίαν, καὶ οὐχὶ ἀδίκως μερικά ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ Πολύμνια, ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέρου θαυμασμοῦ παρὰ τῇ κοινῇ· ἀλλ' ὅμως ὅπως δυνήθη τις νὰ κρίνῃ ταῦτα, λίαν κατάλληλος εἶναι ἡ παραβολὴ τῶν ἀγαλμάτων τούτων τῶν Μουσῶν πρὸς τὰ περγαμηνά ἀνάγλυφα, διότι τὰ τελευταῖα εἶναι πρωτότυπα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν καὶ τὰ ἀπολεσθέντα πρωτότυπα τῶν Μουσῶν ἀνήκον.

Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἴσταται καὶ τὸ κομψὸν ἐξ ὀρειχάλκου ἄγαλμα, τοῦ δεομένου παιδός, ὁ μαργαρίτης τῆς συλλογῆς ταύτης, ὅστις ἄλλοτε εὑρίσκετο ἐν τῇ Belvedere εἰς Βιέννην, βραδύτερον δὲ, ἡγοράσθη ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ μεγάλου ἀντὶ 10,000 ταλλήρων. Ὀλίγον περαιτέρω ὁ παῖς τοῦ Xanten¹ (ὡς ἀπλῶς ὀνομάζεται διότι ὠρισμένη ἀρχαία ὀνομασία δὲν εὑρέθη εἰσέτι) εὑρεθεὶς ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ ποταμοῦ Ῥήνου κατὰ τὸ 1858· ὅσον ὅμως ἡ βαρεῖα χύσις διακρίνει αὐτὸν τῆς θαυμαστῆς ἐλαφρᾶς τοῦ δεομένου παιδός, τῶσον ἀπολείπεται ἐπίσης καὶ ἡ ἐργασία τῶν χρόνων τῶν αὐτοκρατόρων ἐν τῇ σχηματισμῶ, παραβαλλομένη, πρὸς τὸ εὐγενές πλάσμα τοῦ δεομένου παιδός, οὕτινος ἡ καταγωγὴ ἀνάγεται περὶπου εἰς τοὺς χρόνους Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου. Ἐπίσης πλήρη τέχνης καὶ λεπτεῖς ἐργασίας, τὸ πολύτιμον μαρμαρίνον ἄγαλμα Βακχίδος, ἀναγόμενον ὡσαύτως εἰς τοὺς χρόνους τῶν διαδόχων, τὸ τοῦ Σατύρου ἐκ παρίου μαρμάρου, καὶ μαρμαρίνος ἔδρα Ἑλληνικῆς τέχνης, ἥτις καίπερ ἐν Ἰταλίᾳ εὑρεθεῖσα εἶναι ἀξιοπαρατήρητος διὰ τὰ καλῶς διατηρηθέντα ἀνάγλυφα τῆς. Ἀπειράριθμοι εἰσι σχετικῶς πρὸς τὴν ὅλην συλλογὴν, αἱ ἀρχαῖαι κεφαλῆαι περιστώσαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τύπου· θεῶν ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς αἰθούσης εὑρίσκονται εἰσέτι κεφαλῆαι Ἑλλήνων αἵτινες ἐν μέρει εἰσι γνωσταί, ἐν μέρει φέρουσιν ὀνόματα ἐπιστήμων ἀνδρῶν, ὥς ἐσφαλμένως, ἐν τούτοις ἀναγνωρισμένοι εἰσίν, ἡ τοῦ Σωκράτους, Δημοσθένους, προπάντων δὲ λαμπρῶς ἐξειργασμένη ἡ τοῦ Εὐριπίδου. Ἐγκαταλείποντες τὴν αἴθουσαν τῶν θεῶν καὶ ἡρώων, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα, οἱ τοῖχοι τοῦ ὁποῖου κοσμοῦνται ὑπὸ εἰκόνων σκηνῶν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπεικονίζουσιν· ἐν

¹) Μικρὸν χωρίον παρὰ τῇ Ῥήνῳ.

μέσῳ τῆς αἰθούσῃς βωμῶς, ἐφ' οὗ τελείως ἐξεργασμένοι ἐκ παρίου μαρμάρου, ὁ κορμὸς σώματος νεανίου, ὀλίγον περαιτέρω Μαρούας ἀνηρτημένος πρὸς ἐκδορὰν λεπτοτάτης τέχνης. Ὡρατὰ ἔργα τῆς συλλογῆς εἶναι ὡσαύτως ὁ Τρίτων, περιβεβλημένη γυνή, λείψανον βακχικοῦ συμπλέγματος, καὶ τὸ ἐπιδιορθωμένον ἄγαλμα ἠρωϊκῶς ἀποθνήσκοντος νεανίου, ὕπερ εὐρέθῃ ἐν Μήλῳ, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ὁποῦ ἀναγιώσκεται τὸ ὄνομα. Ἀντιφάνης ἐκ Πάρου, ὅστις ἴσως ὡς ἐπιδιορθωτῆς αὐτοῦ σημειοῦται. Ἐπὶ τινος τραπέζης εἰσὶν ἐκτεθειμένα, ἀρχαίον σπαρτιατικὸν ἀνάγλυφον, μικρὰ τινὰ ἀγαλμάτια ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς. Μεταβαίνοντες ἤδη, εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν αἶθουσαν, ἀπαντῶμεν τὸ λαμπρῶς ἐξεργασμένον ἄγαλμα τοῦ Αὐγούστου, ἀντικρὺ δ' αὐτοῦ ἴσταται ὁ Καίσαρ τήβενον περιβεβλημένος, τὴν δεξιὰν χεῖρα προτεταμένην ἔχων, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἐπὶ τῆς ὀσφύος στηριζών. Τὴν ἑλλην αἶθουσαν κοσμεῖ πλῆθος προτομῶν ὧν τινες λεπτοτάτης τέχνης, ὡς ἡ τοῦ Καίσαρος, ἡ τοῦ Ἀδριανοῦ ἢ τοῦ Καρακάλα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, καὶ ἡ Σκιπίωνος τοῦ Ἀφρικοῦ τοῦ πρεσβυτέρου ἐξ ἀλαβείσ-ρου· ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αὐτοκρατόρων ἴσταται ἐπίσης καὶ προτομὴ τοῦ φιλοσόφου Σενέκα, ἐπιβεβαιωμένη δι' ἀρχαίας ἐπιγραφῆς. Ἡ ἐπομένῃ αἶθουσα περιλαμβάνει ἔργα τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς ἢ μᾶλλον τῆς ἰταλικῆς πλαστικῆς, καὶ τινὰ γερμανικῆς τέχνης, ἥτις περιορίζεται κυρίως εἰς γλυφὰς ἐπὶ ἐλεφαντόδοντος καὶ ξύλου. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἔργων εἰσὶ τὰ ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ μεγάρου Strozzi ἐν Φλωρεντίᾳ ἐν οἷς καὶ γνωστὰί τινες προτομαί, ἐνίων τῶν περιφημοτέρων Φλωρεντιανῶν τεχνιτῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, καὶ τὸ πολῦτιμον ἐκ μαρμάρου ἄγαλμα, Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὑπὸ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, θαυμάσιον ἔργον τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, καὶ τὸ κάλλιστον τῆς ἑλλης συλλογῆς.

Ἐγκαταλείποντες πρὸς στιγμὴν τὴν συλλογὴν τῶν ἀγαλμάτων, μεταβαίνομεν εἰς τὴν τῶν νομισμάτων, ἥτις εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τμήμα τοῦ Μουσείου, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ τοῦ ἐκλέκτωρος Ἰωακείμ τοῦ δευτέρου συστᾶσα. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἤδη μίᾳ τῶν πλουσιωτέρων. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 181 ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ, 56,000 Ἑλληνικὰ νομίσματα, ἐξ ὧν 17 χρυσᾶ καὶ 1,200 ἀργυρᾶ, ῥωμαϊκὰ δὲ 33,000 ἐξ ὧν 1771 χρυσᾶ καὶ 21,000 ἀργυρᾶ, ὑπὲρ τὰς 80,000 Μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα, καὶ 2,000 Ἀνατολικὰ, ὥστε τὸ ἕλρον ὑπερβαίνει τὰς 210,000.

Τὰ νομίσματα εἰσὶν ἐκτεθειμένα ἐπὶ ἐμαρίων, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων τῆς παραλίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Καὶ πρῶτον τὰ ἀρχαιότατα Ἑλληνικὰ ἐκ τῆς ἐξόμοης Π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, πρὸ πάντων ἀξιοθέατα τὰ τῆς Αἰγίνης· διὰ τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ ἐπομένως ἀτελεῖ χάραξιν αὐτῶν τούτοις ἔονται τὰ μέχρι 40 Π. Χ. ἐξικνούμενα, ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς τῶν ὁποίων, ὑπάρχει εἰκὼν ἐνίοτε τελείας τέχνης· ἐνταῦθα

ἀνήκουσι καὶ τὰ Ἀθηναϊκά, καὶ τὸ λίαν σπάνιον δεκάδραχμον. Ὡς διαφερόντως ὠρατὰ ἀξία μνηστέα εἶναι, τὰ τῆς Ἡλίδος, Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας καὶ Στυμφάλου· τὰ τῆς Κορίνθου δὲ ἔχοντα ἐπὶ τῆς ὀπίσθιας ἐπιφανείας τὸν Βελλερεφόντην καὶ τὴν Χίμαιραν, εἶναι ἐξαισία.

Ἐν τοῖς ἀνω χώροις τοῦ Μουσείου εὐρίσκειται ἡ πινακοθήκη, ἀποτελεσθεῖσα τῇ 183) ἐκ τῶν διαφόρων συλλογῶν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βερολίνου, Potsdam καὶ Scherlottenbourg, καὶ ἐκ τῆς βραδύτερον ἀντὶ 75 1,000 ταλλήρων ἀγορασεύσεως συλλογῆς τοῦ Βρεττανοῦ Solly, ἐν ᾗ περιλαμβάνοντο σχεδὸν ἅπασαι αἱ διάφοροι Ἰταλικαὶ σχολαὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, μέρος τῶν ἀρχαίων σχολῶν τῶν κάτω Χωρῶν, ἐν αἷς καὶ ἐξαισία ἔργα τῶν ἀδελφῶν Jean Eyck, καὶ μέγας ἀριθμὸς ἔργων τῶν κάτω Χωρῶν τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, καὶ πλῆθος χαρακτηριστικῶν ἔργων τῶν διαφόρων γερμανικῶν σχολῶν. Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀνωτέρω τριῶν ἀνακτόρων, περιέχονται ἔργα ἐπισήμων ἰταλῶν ζωγράφων τοῦ δεκάτου ἔκτου μέχρι δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος· καθὼς καὶ τινες λαμπραὶ εἰκόνας τῆς Γαλλικῆς σχολῆς, πρὸ πάντων ἕμως πλῆθος· ἐξαισιῶν ἐργασιῶν Ὀλλανδῶν τεχνιτῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος· μεταξὺ τῶν ἄλλων προσκτιθεισῶν συλλογῶν, ὑπάρχουσι καὶ 4 εἰκόνας τοῦ Ῥαφαήλου, ἐξ ὧν ἡ καλλιτέρα ἡ Παναγία μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ

Ἡ οὕτω λοιπὸν σχηματισθεῖσα συλλογῇ, ἔχει τὸν ἴδιον αὐτῆς χαρακτηριστῆρα ὅστις ἐξησφάλισε αὐτῇ παρὰ ταῖς μεγάλας πινακοθήκας τῆς Εὐρώπης, ἰδίαν σημασίαν καὶ μεγάλην ἀξίαν ἀνεδείχθη ὡς ἱστορικὴ συλλογῇ, ἥτοι ὡς τοιαύτη, ἥτις δύναται νὰ δώσῃ καθαρὰν εἰκόνα τῆς ἱστορίας τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς πορείας αὐτῆς, ἐν ταῖς διαφόροις σχολαῖς καὶ ἐποχαῖς. Οὐδεμία ἄλλη συλλογῇ πλὴν τῆς National Gallery τοῦ Λονδίνου, παρέχει τόσην ποικιλίαν σχολῶν, καὶ οὐδεμία δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν τεχνιτῶν. Ἐγκαταλείποντες ἤδη τὴν πινακοθήκην ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἀγαλμάτων, καὶ δὴ εἰς τὸ κυριώτερον τμήμα αὐτῆς, ἥτοι τὸ τῶν Περγαμηνῶν ἀρχαιοτήτων, αἵτινες τανῦν τὴν προσοχὴν πάντων τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ Μουσείον ἐλκύουσιν.

Τὸ μνημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα, ἦτο ἡ βάσις κολλοσσαίου βωμοῦ τοῦ Διὸς, ἀνεγερθέντος πιθανὸν ἐπὶ Εὐμένους τοῦ δευτέρου, βασιλέως τῆς Περγᾶμου (97—159 π. χ.). Ἡ σύλληψις τῶν γλυφῶν τούτων δὲν εἶναι πλέον ὑψηλὴ καὶ ἀγνή ὡς ἡ τοῦ Παρθενῶνος, δεικνύει ἕμως ἀσθημα πρὸς τὸν δραματικὸν βίον, γινῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, πλουσίαν φαντασίαν καὶ γοῆσιν τῶν τεχνικῶν μέσων.

Ἄν καὶ τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα εἰσὶ λίαν ἡκρωτηριασμένα καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ὀνόματα λίαν ἐφθαρμένα, εὐκόλως ἕμως δύναται τις ν' ἀναγνωρίσῃ τινὰς τῶν θεῶν, προσκλιφομένους εἰς ἀγῶνα κατὰ τῶν Γιγάντων. Τὴν

Ἐκάτην καὶ Ἀρτέμιδα ἀκολουθουμένας ὑπὸ τῶν κυνῶν αὐτῶν διακρίνει τις ἀσφαλῶς. Ἐνταῦθα θέλομεν περιγράψει τὰ μᾶλλον περισηθέντα ἐξ αὐτῶν.

Ἐν τῇ πρώτῃ συμπλέγματι θεὰ τις μετὰ διαδήματος καὶ μικρῶν πλοκάμων, πάλλουσα καιόμενον δαυλόν, ἐφορμᾷ κατὰ Γίγαντος ὅστις ὑποχωρῶν ἀμύνεται, ἀνοψῶν διὰ τῆς δεξιᾶς ἔπλον τι ὁ Γίγας οὗτος ἔχει πλήρη ἀνθρωπίνην μορφήν, εἶναι ὁμοιω περωτός, καὶ χωρὶς τούτου, ἔχει σημεῖα, ἀπαντῶντα μόνον παρὰ τοῖς Τρίτωσι καὶ ἄλλοις θαλασσίσι τέρασσι, βραχέα δηλαδὴ κέρατα, ὄξυτενῆ ὠτα ἀπολήγοντα εἰς θαλάσσιον φύκος, ἔπερ καὶ ἐν ταῖς πτέρυξιν ἀναφαίνεται. Ἀριστερᾷ νεαρὸς Γίγας καταπίπτει βληθεὶς εἰς τὰ στέρνα ὑπὸ θανατηφόρου ἔπλου, πιθανῶς βελουῖ· ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ μετὰ μακρῆς κόμης, πλήρης ἀγρίας καὶ ἀδαμάστου δυνάμει, ἀλλ' ὅμως καμπομένη ὑπὸ τοῦ θανάτου, εἶναι ἐξαισῖας τέχνης· ὁ βαλὼν αὐτὸς θεὸς, εἶναι Ἰσως ὁ Ἀπόλλων, ὅστις πλησίον τῶν συγγενῶν αὐτοῦ θεῶν δύναται νὰ ὑπονοηθῇ δεξιᾷ ἔπεται ἐ-ἔρα θεὰ μετὰ βραχίαις καὶ περυγιζούσης περιβολῆς, στηρίζουσα τὸν δεξιὸν αὐτῆς πόδα ἐπὶ τοῦ ὀφιοειδοῦς σκέλους γίγαντος, ἔντινα φαίνεται λαβοῦσα διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐνῆ ἐν τῇ δεξιᾷ κρατοῦσα τὸ ξίφος, παρασκευάζεται νὰ τὸν κατασφάξῃ. Τούτοις ἔπεται γίγας, οὔτινος ἢ ἐξαιρέτως διατηρηθεῖσα κεφαλὴ, ὁμοιάζει γνωστόν τινα τύπον τοῦ Ποσειδῶνος, ἀνοψῶν διὰ τῶν δύο χειρῶν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς, τεμάχιον βράχου, ἀμυνομένοις τὴν ἀπειλοῦσαν αὐτὸν θεῶν Ἐκάτην, ἧς ὁ Κῶν δάκνει αὐτὸν εἰς τὸ σκέλος. Τὸ ἔχόμενον σύμπλεγμα παριστᾷ νεαρὸν ὠρατὸν γίγαντα, — Ὁρίωνα ὠνόμασαν αὐτὸν — μετὰ κόρυθος καὶ λεπτιῶς κεκοσμημένης ἀσπίδος, πάλλοντα ἐν τῇ δεξιᾷ τὸ ξίφος κατὰ τῆς Ἀρτέμιδος, μελλούσης νὰ τοξεύσῃ κατ' αὐτοῦ. Μεταξὺ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ ἀντιπάλου αὐτῆς, διεσώθη μία τῶν καλλίστων μορφῶν τοῦ διαζώματος ἐν τινι πρεσβυτέρῳ γίγαντι ῥωμαλεωτάτου σχηματισμοῦ μετὰ ὀφιοειδῶν σκελῶν, ὅστις δακνόμενος θανατηφόρως εἰς τὸν ἀγκῆνα ὑπὸ κυνός, δυσθανατῶν καταπίπτει· ἀνίσχυρος δὲ καὶ μηχανικῶς, δράττεται διὰ τῆς δεξιᾶς τῆς κεφαλῆς τοῦ κυνός, ἐνῆ ἢ ἀριστερᾷ πρέπει νὰ ὑπονοηθῇ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐφεσῆς ῥωμαλέος γίγας ἀράζει διὰ τῶν δύο χειρῶν τοῦ ἐκ τῶν ὀπισθεν νεαρὸν τινα θεόν, μετεωρίζει, καὶ θέλει ν' ἀποπνίξῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ· ὁ θεὸς ἀνθίσταται χερσὶ τε ποσὶ τε· ἀλλ' οἱ πόδες αὐτοῦ εἶναι περιπεπλεγμένοι μεταξὺ τῶν ὀφιοειδῶν σκελῶν τοῦ γίγαντος· τὸν δὲ δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα κρατοῦντα ἀσπίδα ἀγρίως δάκνει τὸ τέρας· οὕτω λοιπὸν, μένει τῇ πιεζομένῳ θεῷ, μόνον ἢ δεξιὰ χεὶρ, ἐν ᾗ κρατεῖ ἔπλον πρὸς πλῆξιν. Τούτοις ἔπεται ἐν τῶν ὠραιωτέρων καὶ μᾶλλον διασωθέντων τεμαχίων, ὡς κυρία μορφή τοῦ ἐξῆς συμπλέγματος· θεὰ ἐν πλουσίᾳ περιβολῇ καὶ φέρουσα διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, σὺλλαμ-

θάνει μακροῦ· βήμασι βαδίζουσα, πρὸ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δεξιῦ γόνατος στη-
στηριζόμενον πωγωνοφόρον γίγαντα· θέλει ν' ἀφαιρέσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν
ἀσπίδα, ἐν ᾗ ὡς σημεῖον φαίνεται κεραυνός, καὶ νὰ ῥίψῃ κατ' αὐτοῦ τὴν
περπάλλει ἐν τῇ δεξιᾷ. Ὡραία μορφή εἶναι καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος ὅστις
θριαμβεύων ἵσταται ἐπὶ καταπεσόντος γίγαντος, ὅστις μόνον τὸ ἄνω μέ-
ρος τοῦ σώματος ἐπιμόχθως ἀνορθοῦν, ὁ θεὸς λαμβάνων διὰ τῆς δεξιᾶς
ἐκ τῆς φαρέτρας βέλος, παρασκευάζεται εἰς νέαν ὀλεθρίαν βολήν· τὸ τό-
ξον κρατεῖ προετοιμαμένον ἐν τῇ ἀριστερᾷ.

Ἡ συλλογὴ τοῦ ὄλου Μουσείου δύναται νὰ θεωρηθῇ βεβαίως ἡ τελεία
καὶ πρὸ πάντων ἡ τῶν ἐκμαγείων ἐν τῷ νέῳ Μουσεῖῳ, ἐπὶ τῶν ὁποίων
δύναται τις νὰ σπουδάσῃ ἐξαιρέτως τὴν τέχνην, ἔχων πρὸ αὐτοῦ ἀντί-
τυπον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἔλλειψις
ἀρχαίων πρωτοτύπων καιρίως ἐπλήγων τὴν φιλοτιμίαν τῶν Γερμανῶν,
οἵτινες πάντοτε παρεποιοῦντο, ὅτι τὸ μουσεῖον αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ
παραβληθῇ ὡς πρὸς τὴν κατοχὴν πρωτοτύπων, μὲ τὸ τῶν Παρισίων,
Λονδίνου καὶ Ῥώμης. Ἡ ἀπόκτησις ἕμως τῶν ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντων
Περγαμινῶν ἀρχαιοτήτων, ἐπούλωσε ἐν μέρει τὴν πληγωμένην φιλοτι-
μίαν τῶν Γερμανῶν, οἵτινες ἤδη λίαν ὑπερηφάνως καυχῶνται διὰ τὴν κα-
τοχὴν κολοσσιαίου πρωτοτύπου ἔργου

Ἐν Βερολίῳ, 10 Νοεμβρίου 1882.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Χ. ΖΥΜΒΡΑΚΑΚΗΣ.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

ΤΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΤΩΝ ΜΑΛΛΟΝ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1862

(Κατὰ τὸν καθηγητὴν ROBERT DE LABORDE).

ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἐκ τῆς κτίσεως κόσμου, ἔτος
1800. Γεωργία, Κηπουρία, Ἄμπε-
λουργία.—Ἐφευρέσεις τῆς βω-
λοκόπου καὶ τῆς δρεπάνης.—

Κατασκευὴ τοῦ ἐλαίου.—Ἐ-
φευρέσεις τοῦ ἄρτου.—Ἐπιτόν
κρέας.

1900. Κλωστικὴ καὶ ὑφαντουργία.
—Βαφή διὰ πορφύρας
2000. Ἐκμετάλλευσις.—Μεταλ-
λουργία.